Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO 24.2.2022

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö O 11/2022 vp

ASIA: MAATALOUDEN KANNATTAVUUSKRIISI

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua maatalouden kannattavuuskriisistä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Ensinnäkin MTK haluaa korostaa kyseessä olevan erityisesti muuttuvien kustannusten poikkeuksellisen nopeasta ja suuresta noususta johtuvan kustannuskriisin, jossa kustannusnousua ei ole saatu vietyä tuottajahintoihin. Aiemmin muuttuvien kustannusten voimakkaissa nousuissa ainakin osa kustannusnoususta on jäänyt pysyväksi. Lausunnon liitteenä on kuvia tuottajahintojen ja tuotantopanosten hintakehityksestä perustuen Tilastokeskuksen aineistoon.

Maatalouden kustannukset nousivat historiallisen nopeasti vuoden 2021 jälkimmäisellä puoliskolla. Tilastokeskuksen mukaan maatalouden tuotantotarvikkeet ja palvelut kallistuivat vuodessa lähes 28 prosenttia ja maatalouden investointeihin käytettävät tavarat ja palvelut lähes 8 prosenttia. Typpilannoitteet maksoivat vuoden lopussa 144 prosenttia enemmän ja yhdistelmälannoitteet 114 prosenttia enemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Lannoitteiden hinnan kallistuminen johtuu typpilannoitteiden valmistukseen käytettävän maakaasun hinnan moninkertaistumisesta Keski-Euroopassa. Viime päivien tapahtumien valossa tämä tilanne ei tule lähiaikoina helpottumaan. Rehuviljojen hinnat puolestaan nousivat 61 prosenttia ja rehuseokset maksoivat viidenneksen enemmän kuin vuotta aiemmin. Tämä johtuu osin viime kesän viljasadosta, joka Luonnonvarakeskuksen 17.2.2022 julkaiseman sato- ja luomusato 2021-tilaston mukaan oli pienin 30 vuoteen ollen 2,6 mrd. kg. Energian hinnan nousu ei näy täysimääräisesti viime vuoden tilastoissa, vaan se ajoittunee suurimmilta osin vuoden 2022 ensimmäiselle vuosineljännekselle tai vuosipuoliskolle.

Luonnonvarakeskuksen maatalouden kokonaislaskennassa maatalouden muuttuvat kustannukset ovat olleet viime vuosina 2,7–3 mrd. euron luokkaa, joten muuttuvien kustannusten 28 prosentin nousu vuodessa on valtava. Myyntituotot ovat puolestaan vuosina 2018–2019 olleet 3,35–3,75 mrd. euroa.

Kaupan toimijoiden taholta on esitetty valtion tukitoimia tilanteen ratkaisemiseksi. Kuten Tilastokeskuksen luvut osoittavat, kustannusnousu on yleensä ollut pidemmällä aikavälillä pysyvää. Tilannetta ei siis

ratkaista kriisituilla. Toisaalta tätä näkemystä tukee myös kustannusnousu erityisesti muuttuvissa kustannuksissa. Jotta viljelijän kannattaisi jatkaa tuottamista tässä tilanteessa, pitäisi tukien osalta erityisesti tuotantosidonnaisia tukia nostaa. Tämä taas ei ole EU- tai WTO-sääntöjen ja politiikkaraamien perusteella mahdollista. Jos tuotannon muuttuvat kustannukset ylittävät markkinatuotot, niin ei tuotannosta irrotetun tuen lisäämisellä ole vaikutusta isossa kuvassa viljelijän tuottamispäätöksiin.

MTK kysyi jäseniltään maatilojen maksuvalmiudesta, tulevan kasvukauden suunnitelmista ja toimenpiteistä tuotantopanosten kustannusten nousuun liittyen. Kyselyyn vastasi yli 1 600 MTK:n jäsentä, jotka edustivat kattavasti kaikkia keskeisiä tuotantosuuntia niin tavanomaisen kuin luomutuotannon osalta. Lähes kaksi kolmasosaa vastanneista ilmoitti maksuvalmiutensa heikentyneen tai heikentyneen voimakkaasti viimeisen 12 kuukauden aikana ja suurin piirtein sama osuus vastaajista uskoi maksuvalmiuden heikkenevän edelleen seuraavan 6 kuukauden aikana. Lannoitteiden hinnan kaksinkertaistuminen näkyi vastauksissa, sillä vain puolet tavanomaisessa viljelyssä olevista vastaajista ilmoitti jo hankkineensa kaikki lannoitteet tulevalle kesälle. Kuudesosa vastaajista ei aikonut hankkia lannoitteita tulevalle kasvukaudelle lainkaan. Tavanomaisessa viljelyssä olevista kasvinviljelytiloista yli 40 prosenttia ilmoitti vähentävänsä viljelyalaa tulevana kesänä ja vain 3 prosenttia kertoi lisäävänsä viljelyalaa viimekesäisestä.

Suomalainen maatalous on viimeisen puolen vuoden aikana tapahtuneiden panostuotos -suhteissa tapahtuneen voimakkaan heikkenemisen takia valmistautunut tulevaan kasvukauteen poikkeuksellisen huonosti. Tällä hetkellä viljelyalat näyttävät supistuvan tulevalle kesälle, mutta ehkä panoskäyttö on supistumassa viljelyalan laskuakin enemmän. Seuraavat pari kuukautta tulevat pitkälti ratkaisemaan, toteutuuko tämä kehitys. Toinen merkittävä vaikutus lopputulokseen on kasvukauden aikaisilla sääoloilla. Oma lukunsa on maatalouden työvoimatilanne, sillä huomatta osa maatalouden vakituisesta työvoimasta ja kausityöntekijöistä tulee Ukrainasta.

Helsingissä 24.2.2022.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö

Tuottajahintojen ja maataloustuotteiden ostohintojen indeksien kehitys, vuosi 2000 = 100

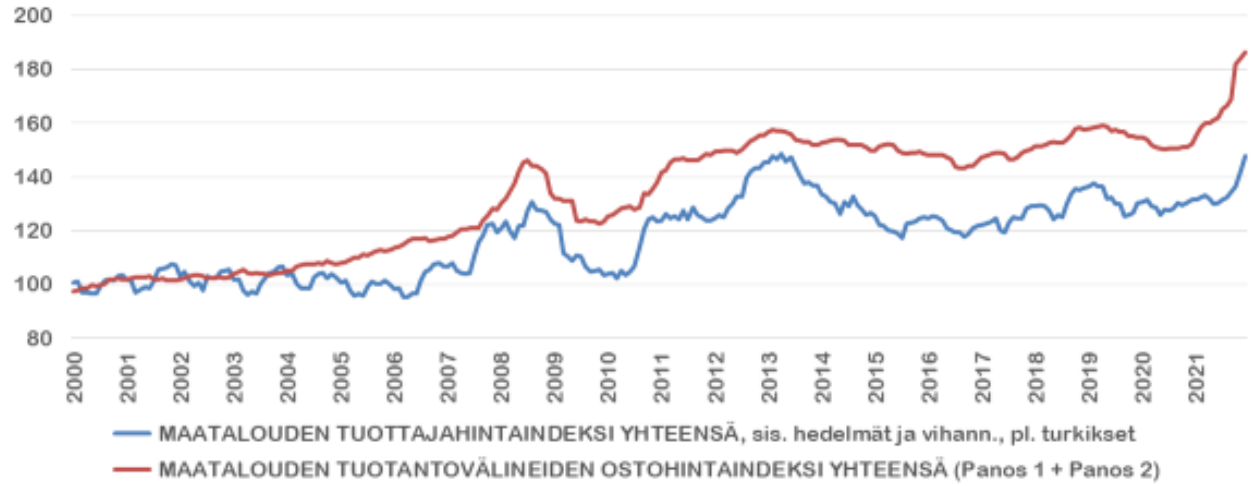

Lähde : Tilastokeskus 15.2.2022

Maatalouden tuottajahintaindeksi, vuosi 2000 = 100

Lähde : Tilastokeskus 15.2.2022

Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksi, vuosi 2000 = 100

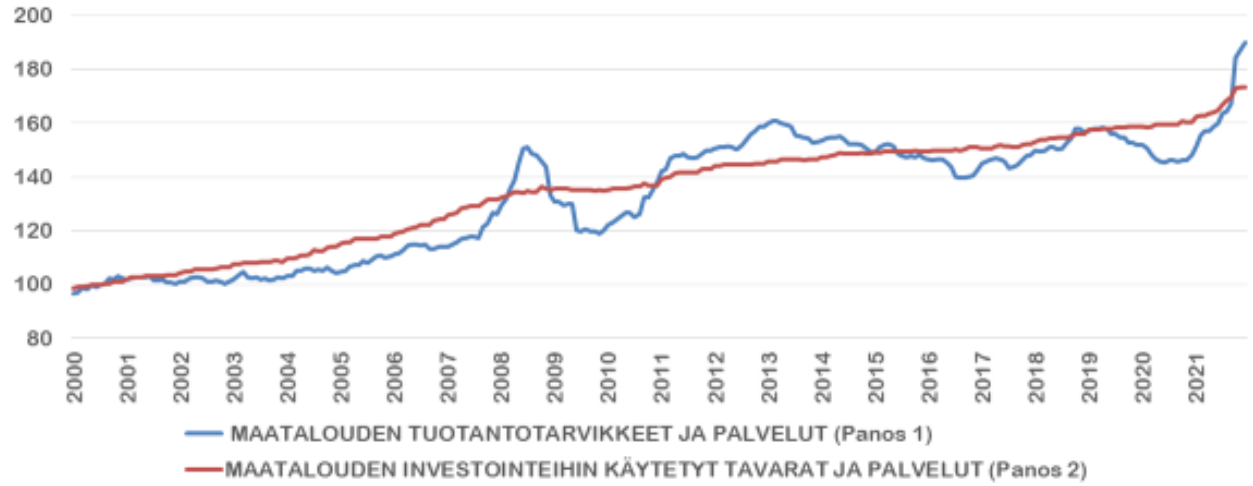

Lähde : Tilastokeskus 15.2.2022